

Warszawa, dnia 30 stycznia 2017 r.

Poz. 3

ZARZĄDZENIE NR 3
MINISTRA GOSPODARKI MORSKIEJ I ŻEGLUGI
ŚRÓDLĄDOWEJ¹⁾

z dnia 19 stycznia 2017 r.

**w sprawie wprowadzenia do stosowania Wytycznych do szkolenia obronnego w działach
administracji rządowej gospodarka morską, rybołówstwo oraz żegluga śródlądowa
w 2017 roku**

Na podstawie art. 6 ust. 2 pkt 9 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2016 r. poz. 1534 i 2138) w związku z § 13 ust. 3 pkt 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 8 października 2015 r. w sprawie szkolenia obronnego (Dz. U. poz. 1829) zarządza się, co następuje:

§ 1. Wprowadza się do stosowania „Wytyczne do szkolenia obronnego w działach administracji rządowej gospodarka morską, rybołówstwo i żegluga śródlądowa w 2017 roku”, stanowiące załącznik do zarządzenia, które określają główne kierunki szkoleniowe w odniesieniu do szkolenia obronnego oraz szczegółową organizację szkolenia obronnego w działach administracji rządowej kierowanych przez Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej.

§ 2. Nadzór nad wykonaniem zarządzenia powierza się Dyrektorowi Biura Dyrektora Generalnego w Ministerstwie Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej.

¹⁾ Minister Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej kieruje działami administracji rządowej – gospodarka morską, rybołówstwo i żegluga śródlądowa, na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 listopada 2015 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej (Dz. U. poz. 1909 i 2091).

§ 3. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem następującym po dniu ogłoszenia.

**MINISTER
GOSPODARKI MORSKIEJ
I ŻEGLUGI ŚRÓDLĄDOWEJ
M. GRÓBARCZYK**

Załącznik do zarządzenia Nr 3
Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi
Śródlądowej z dnia 19 stycznia 2017 r.
(poz. 3)

WYTYCZNE

do szkolenia obronnego w działach administracji rządowej gospodarka morską, rybołówstwo oraz żegluga śródlądowa w 2017 roku

1. Wstęp

- 1.1 Wytyczne do szkolenia obronnego w działach administracji rządowej gospodarka morską, rybołówstwo i żegluga śródlądowa w 2017 roku, zwane dalej „Wytycznymi”, wydaje się na podstawie § 13 ust. 3 pkt 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 8 października 2015 r. w sprawie szkolenia obronnego (Dz. U. poz. 1829), zwanego dalej „rozporządzeniem”.
- 1.2 Wytyczne uwzględniają postanowienia następujących aktów prawnych i dokumentów:
 - a) ustawy z dnia 23 sierpnia 2001 r. o organizowaniu zadań na rzecz obronności państwa realizowanych przez przedsiębiorców (Dz. U. poz. 1320 oraz z 2002 r. poz. 1571),
 - b) rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 3 listopada 2015 r. w sprawie wykazu przedsiębiorców o szczególnym znaczeniu gospodarczo-obronnym (Dz. U. poz. 1871 oraz z 2016 r. poz. 1325),
 - c) Raportu o stanie obronności Rzeczypospolitej Polskiej w latach 2013-2014,
 - d) Oceny Pozamilitarnych Przygotowań Obronnych Rzeczypospolitej Polskiej w 2015 r.,
 - e) Programu Pozamilitarnych Przygotowań Obronnych Rzeczypospolitej Polskiej na lata 2017-2026,
 - f) Wytycznych Rady Ministrów do programowania przygotowań obronnych Rzeczypospolitej Polskiej na lata 2017-2026,
 - g) zarządzenia Nr 6 Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 23 maja 2016 r. w sprawie wprowadzenia do stosowania Wytycznych w sprawie finansowania zadań na rzecz obronności państwa (Dz. Urz. MG MiŻŚ poz. 5),
 - h) zarządzenia Nr 12 Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 23 maja 2016 r. w sprawie wprowadzenia do stosowania Wytycznych do szkolenia obronnego w działach administracji rządowej gospodarka morską, rybołówstwo oraz żegluga śródlądowa na 2016 rok (Dz. Urz. MG MiŻŚ poz. 11),

1.3 Wytyczne stanowią podstawę do realizacji procesu programowania i planowania szkolenia obronnego. Celem Wytycznych jest:

- a) ocena rocznego cyklu szkolenia obronnego realizowanego w działach administracji rządowej, zwanej dalej „DAR”, gospodarka morską, rybołówstwo i żegluga śródlądowa,
- b) wskazanie kierunków szkolenia obronnego wynikających z sześcioletniego okresu planistycznego:
 - w Ministerstwie Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej, zwanym dalej „Ministerstwem”,
 - w jednostkach organizacyjnych podległych Ministrowi lub przez niego nadzorowanych, zwanych dalej „jednostkami”,
 - u przedsiębiorców o szczególnym znaczeniu gospodarczo-obronnym, zwanych dalej „przedsiębiorcami”, na których Minister w drodze decyzji administracyjnych nałożył obowiązek realizacji zadań na rzecz obronności państwa.

2. Ocena realizacji szkolenia obronnego w latach 2015-2016

2.1 Oceny realizacji szkolenia dokonano na podstawie:

- a) sprawozdań z realizacji zadań obronnych w 2015 r. otrzymanych z podległych Ministrowi lub przez niego nadzorowanych jednostek oraz od przedsiębiorców,
- b) przeprowadzonych kontroli problemowych realizacji zadań obronnych oraz zadań na rzecz obronności państwa.

2.2 Proces szkolenia obronnego w latach 2015-2016 przebiegał w sposób zapewniający uczestnikom szkoleń nabycie wiedzy teoretycznej i umiejętności praktycznych, niezbędnych do realizacji ustalonych dla nich (lub dla danego stanowiska) zadań obronnych oraz kierowania wykonywaniem tych zadań w sytuacji podwyższania gotowości obronnej państwa i w czasie wojny, a także podniesienie ich świadomości obronnej. Pozytywnym przejawem było duże zrozumienie dla potrzeby wykonywania zadań na rzecz obronności państwa przez osoby pełniące funkcje kierownicze w administracji oraz wzrost zaangażowania przedsiębiorców w proces planowania i realizacji szkolenia obronnego.

2.3 Na ocenę tą wpłynęło poprawne realizowanie ustaleń zawartych w wytycznych w zakresie planowania, organizowania i koordynacji szkolenia przez organizatorów i koordynatorów szkolenia obronnego oraz niezakłócony proces finansowania przedsięwzięć szkoleniowych w ramach Programu Pozamilitarnych Przygotowań

Obronnych Rzeczypospolitej Polskiej. Za pozytywny objaw szkolenia uznano dążenie do konsekwentnej realizacji zamierzeń szkoleniowych ujętych w programach i planach szkolenia obronnego pomimo ograniczonych zasobów kadrowych i nakładania dodatkowych zadań spoza obszaru przygotowań obronnych.

- 2.4 Realizację celów szkolenia w latach 2015-2016 ocenia się na poziomie dobrym. Szkolenie ukierunkowane było głównie na tworzenie zdolności Ministerstwa w zakresie podejmowania decyzji do działania w sytuacji zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa i w czasie wojny oraz na przygotowanie wykonawców zadań obronnych do praktycznej ich realizacji. Kontynuowano również przygotowanie kadry kierowniczej i zespołów zadaniowych, wchodzących w skład stanowisk kierowania do działania w sytuacji uruchomienia zadań ujętych w planach operacyjnych funkcjonowania DAR będących we właściwości Ministra oraz doskonalenie współdziałania z innymi jednostkami organizacyjnymi w sytuacji zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny. Ponadto, realizowano szkolenie obronne ukierunkowane na osiągnięcie celów dotyczących weryfikacji przyjętych rozwiązań związanych z koordynacją uruchamiania zadań wynikających z obowiązków państwa-gospodarza (HNS²⁾).
- 2.5 Do ważnych przedsięwzięć szkoleniowych zaplanowanych i zorganizowanych z udziałem pozamilitarnych elementów systemu obronnego państwa należy zaliczyć Regionalne Ćwiczenie Obronne 2016 (RĆO-16) przeprowadzone w dniach 7-17 czerwca 2016 r. Ministerstwo, wraz z podległymi jednostkami, występowało w charakterze obserwatora i jako ciało doradcze ministra właściwego do spraw transportu z obszaru gospodarki morskiej nadzorowało proces przygotowania i realizacji przyjęcia wojsk sojuszniczych w portach morskich. W ramach ćwiczenia dokonano sprawdzenia zdolności reagowania wydzielonych struktur podsystemu niemilitarnego systemu obronnego państwa na współczesne zagrożenia bezpieczeństwa narodowego, w tym zagrożenia asymetryczne oraz dokonano oceny zdolności realizacji zadań przez administrację publiczną w środowisku konfliktu hybrydowego. Dodatkowo zweryfikowano przyjęte rozwiązania związane z koordynacją uruchamiania zadań wynikających z obowiązków państwa-gospodarza w ramach systemu kierowania obroną państwa – sprawdzono i doskonalono procedury wydzielania zasobów w ramach realizacji zadań HNS.
- 2.6 Prowadzone w latach 2015-2016 szkolenia w formie zajęć teoretycznych ukierunkowane były na doskonalenie:

²⁾ (*ang.* Host Nation Support) – cywilna i wojskowa pomoc świadczona w czasie pokoju, w sytuacjach kryzysowych i podczas konfliktów, przez państwo, na którego terytorium przemieszczają się lub są rozmieszczone i działają siły i organizacje NATO

- a) zasad i procedur kierowania wykonywaniem zadań obronnych,
- b) współdziałania z terenowymi organami administracji wojskowej w zakresie mobilizacyjnego i operacyjnego rozwinięcia wojsk,
- c) procedur związanych z realizacją zadań wynikających z obowiązków państwa-gospodarza,
- d) procedur związanych z wprowadzaniem wyższych stanów gotowości obronnej państwa i stanu wojennego,
- e) procesów wypracowywania decyzji w czasie prowadzenia działań w sytuacji kryzysowej w warunkach zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa.

2.7 W Wyższych kursach obronnych organizowanych w 2016 roku przez Ministra Obrony Narodowej nie uczestniczyli przedstawiciele Ministerstwa i jednostek.

2.8 Przeniesione z 2015 r. na 2016 r. przeprowadzenie krajowego ćwiczenia systemu obronnego przesunięto na 2017 r. Celem ćwiczenia będzie weryfikacja i doskonalenie procedur kierowania obronnością państwa przez naczelne organy kierowania i dowodzenia w państwie.

3. Główne kierunki szkolenia obronnego w 2017 roku

3.1 Za szczególnie istotne należy traktować przedsięwzięcia, mające na celu osiągnięcie przez Ministra oraz kierowników jednostek i przedsiębiorców zdolności podejmowania decyzji do działania w sytuacji zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa i w czasie wojny. W tym celu, w trakcie szkolenia obronnego należy dążyć do wypracowania funkcjonalnych zasad współdziałania wszystkich elementów wspierających proces wypracowania decyzji, do których należą komórki opiniodawczo-doradcze oraz w miarę potrzeb zespoły właściwe w zakresie identyfikacji i oceny zagrożeń.

3.2 **Za główny kierunek szkolenia obronnego w 2017 roku należy przyjąć:**

- a) przygotowanie kadry kierowniczej i zespołów zadaniowych/grup operacyjnych wchodzących w skład stanowisk kierowania do działania w sytuacji wystąpienia zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa,
- b) właściwy dla współczesnych zagrożeń model pracy zespołów wchodzących w skład stanowisk kierowania.

Ponadto należy dążyć do zgrywania elementów podsystemu kierowania obroną, jak również innych elementów systemu obronnego, w szczególności zapewniających sprawne współdziałanie z innymi elementami administracji publicznej (w tym organami administracji wojskowej) oraz z organami dowodzenia Sił Zbrojnych RP.

W tym celu należy dążyć do nabycia umiejętności do wykonywania zadań obronnych w zakresie:

- a) sporządzania dokumentów planistycznych wykonywanych w ramach planowania operacyjnego oraz programowania obronnego,
- b) sporządzania dokumentów planowania i organizowania szkolenia obronnego,
- c) militaryzacji jednostek organizacyjnych wykonujących zadania na rzecz obronności lub bezpieczeństwa państwa,
- d) przygotowania i koordynacji planowania procesu osiągnięcia wyższych stanów gotowości obronnej,
- e) organizowania i prowadzenia prac reklamacyjnych od obowiązku pełnienia czynnej służby wojskowej w razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny,
- f) przygotowania warunków do objęcia obiektów szczególnie ważnych dla bezpieczeństwa i obronności państwa szczególną ochroną,
- g) organizowania, przygotowania i zabezpieczenia funkcjonowania na stanowiskach kierowania,
- h) organizowania i funkcjonowania systemu stałego dyżuru,
- i) przygotowania i funkcjonowania transportu morskiego i żeglugi śródlądowej na potrzeby obronne państwa,
- j) przygotowania do realizacji zadań wynikających ze współpracy cywilno-wojskowej oraz obowiązków państwa-gospodarza realizowanych na rzecz wojsk sojusznicych,
- k) organizowania zadań na rzecz obronności państwa realizowanych przez przedsiębiorców.

3.3 W odniesieniu do nowych rozwiązań w zakresie szkolenia obronnego, przyjętych w rozporządzeniu, należy skorygować i uaktualnić koncepcję szkolenia obronnego, w szczególności uwzględnić zmiany dokonane w zakresie koordynowania i organizacji szkolenia. W odniesieniu do nowych organizatorów szkolenia ustanowionych rozporządzeniem należy przyjąć koncepcję realizacji zadań obronnych uwzględniającą specyfikę, charakter oraz uwarunkowania wykonywanych zadań obronnych, która powinna stanowić podstawę do programowania szkolenia obronnego.

3.4 Przy tworzeniu systemu szkolenia obronnego należy kierować się zasadą, że służy on procesowi przygotowań obronnych realizowanych przez podległe lub nadzorowane jednostki oraz przez przedsiębiorców i w tym zakresie wspiera tworzenie oraz podnoszenie zdolności uczestników szkolenia do realizacji zadań obronnych.

- 3.5 Dla zapewnienia sprawnego planowania, organizowania i prowadzenia szkolenia obronnego należy tworzyć warunki formalno-prawne oraz organizacyjne, stosownie do posiadanych kompetencji.
- 3.6 Jako priorytetowe przedsięwzięcia szkoleniowe traktować te, które mają na celu osiągnięcie przez Ministra oraz kierowników jednostek i przedsiębiorców zdolności do podejmowania decyzji i uruchamiania zadań w sytuacji zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny, prowadzone są z udziałem SZ RP i wojsk sojuszniczych oraz zapewniające sprawną realizację zadań wynikających z obowiązków państwa-gospodarza, ukierunkowane na zabezpieczenie przewozów Sił Zbrojnych RP i wojsk sojuszniczych, zgodnie z planami osłony technicznej infrastruktury portowej i transportu morskiego.
- 3.7 Szkoleniem obronnym należy obejmować problematykę bezpieczeństwa i zagrożeń w cyberprzestrzeni dla systemów i sieci teleinformatycznych administracji publicznej oraz usuwania ich negatywnych skutków dla funkcjonowania DAR będących we właściwości Ministra w sytuacji podwyższania gotowości obronnej państwa i w czasie wojny.
- 3.8 Osoby zajmujące kierownicze stanowiska w Ministerstwie oraz w jednostkach należy konsekwentnie kierować do udziału w szkoleniu realizowanym w ramach Wyższych Kursów Obronnych.
- 3.9 W związku ze zwiększającą się obecnością wojsk sojuszniczych na terytorium kraju należy zintensyfikować praktyczne i teoretyczne formy szkolenia obronnego (prowadzonego także z elementami podsystemu militarnego) zapewniające sprawną realizację zadań wynikających z obowiązków państwa-gospodarza. W ramach tych przedsięwzięć wypracowywać w oparciu o różne scenariusze zagrożeń procedury weryfikacji zasobów możliwych do wydzielenia na potrzeby sił sojuszniczych.
- 3.10 Realizacja głównych kierunków szkolenia obronnego w 2017 roku wsparta będzie udziałem Ministerstwa, jednostek i przedsiębiorców w krajowym ćwiczeniu systemu obronnego państwa pk. KRAJ-17, w ramach którego będą wypracowywane procedury kierowania obronnością państwa w warunkach dynamicznych zmian zewnętrznego środowiska bezpieczeństwa.
- 3.11 Przedsięwzięcia szkoleniowe mogą ulec zmianie, w zakresie przedmiotowym i podmiotowym, będącej skutkiem podjęcia decyzji uprawnionych organów.

4. Planowanie i realizacja szkolenia obronnego

4.1 Ustalenia ogólne:

- a) planowanie szkolenia obronnego należy prowadzić zgodnie z przyjętą koncepcją przygotowań obronnych w Ministerstwie zweryfikowaną o ustalenia wynikające ze SBN RP³⁾ oraz SRSBN RP⁴⁾ oraz dokumentów opracowywanych w zakresie planowania obronnego,
- b) podczas planowania szkolenia należy uwzględnić:
 - postanowienia niniejszych wytycznych,
 - pozycję organizatora szkolenia w systemie obronnym państwa,
 - uwarunkowania miejscowe i rzeczowe,
 - potrzeby szkoleniowe wynikające między innymi z dokonanej oceny szkolenia obronnego, stopnia osiągnięcia gotowości struktur i szkolonych do realizacji powierzonych zadań oraz zmian strukturalno-kompetencyjnych,
- c) planowaniem szkolenia obronnego należy obejmować wszystkie obszary zadaniowe realizowane przez organizatora szkolenia w ramach przygotowań obronnych państwa,
- d) w wytyczonych przez Ministra głównych kierunkach szkolenia obronnego należy dokonywać oceny realizacji szkolenia oraz wskazywać cele i priorytety tego szkolenia,
- e) szkoleniom obronnym przedsiębiorców należy zapewnić właściwą w tym zakresie koordynację,
- f) dokumentom wydawanym w zakresie planowania szkolenia obronnego należy zapewniać merytoryczną zgodność, w szczególności wytycznym, programom i planom szkolenia obronnego,
- g) przedsięwzięciom szkoleniowym prowadzonym w formie zajęć teoretycznych i praktycznych należy zapewniać właściwe proporcje. Szkolenie prowadzone w formie zajęć teoretycznych należy traktować jako poprzedzające i uzupełniające, a praktyczne formy szkolenia, jako zapewniające nabywanie umiejętności praktycznych wykonywania zadań obronnych,

³⁾ Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej – jest dokumentem dotyczącym bezpieczeństwa państwa, opracowywanym przez Radę Ministrów zgodnie z art. 6 ust. 1 i zatwierdzanym przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej zgodnie z art. 4a ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2016 r. poz. 1534 i 2138). Strategia w sposób całościowy ujmuje zagadnienia bezpieczeństwa narodowego oraz wskazuje optymalne sposoby wykorzystania na potrzeby bezpieczeństwa wszystkich zasobów pozostających w dyspozycji państwa w sferze obronnej, ochronnej, społecznej i gospodarczej.

⁴⁾ Strategia Rozwoju Systemu Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022 przyjęta uchwałą Rady Ministrów z dnia 9 kwietnia 2013 r. określa warunki funkcjonowania oraz sposoby rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego. Główny obszar zainteresowania strategii ukierunkowany jest na bezpieczeństwo zewnętrzne i militarne kraju.

- h) w programach szkolenia obronnego, stosownie do ustaleń Wytycznych, w tym Planu ćwiczeń obronnych i Wykazu przedsięwzięć szkoleniowych Sił Zbrojnych na lata 2017-2022, w których proponuje się udział pozamilitarnych struktur obronnych państwa, należy dokonać stosownej aktualizacji przedsięwzięć szkoleniowych,
- i) należy dążyć do podnoszenia frekwencji uczestnictwa kierowniczej kadry w szkoleniu obronnym organizowanym na szczeblu DAR będących we właściwości Ministra oraz do zapewnienia wysokiego poziomu uczestnictwa kierowniczej kadry Ministerstwa i jednostek w szkoleniu obronnym prowadzonym w formie Wyższych kursów obronnych.

4.2 Grupy szkoleniowe szkolenia obronnego, jego organizatorzy i koordynatorzy oraz ramowa problematyka określone zostały w Programie szkolenia obronnego w DAR gospodarka morską, rybołówstwo oraz żegluga śródlądowa na lata 2016-2021.

4.3 Planowanie i realizacja szkolenia w wymiarze cywilno-wojskowym:

- a) przedsięwzięciom szkoleniowym realizowanym w wymiarze cywilno-wojskowym należy zapewniać doskonalenie relacji współdziałania z organami dowodzenia Sił Zbrojnych RP i organami administracji wojskowej w warunkach wystąpienia konfliktu hybrydowego oraz w reagowaniu na współczesne zagrożenia bezpieczeństwa państwa, w tym w reagowaniu na zagrożenia w cyberprzestrzeni. Należy doskonalić relacje współdziałania wynikające z planowania operacyjnego i dotyczące procedur uruchamiania zadań obronnych, stosownie do poziomu ćwiczącego szczebla (strategicznego, operacyjnego, taktycznego),
- b) jako priorytetowe należy przyjmować przedsięwzięcia szkoleniowe dotyczące zasad, obszarów i relacji współdziałania z nowotworzonymi wojskami Obrony Terytorialnej,
- c) przedsięwzięcia realizowane z udziałem wojsk sojusznicznych należy wykorzystywać do sprawdzenia i podnoszenia zdolności do realizacji planowanych zadań wynikających z obowiązków państwa-gospodarza,
- d) określenia ćwiczebnych zadań obronnych realizowanych przez Ministerstwo, jednostki i przedsiębiorców w ramach ćwiczeń Sił Zbrojnych RP należy dokonywać na etapie przygotowania ćwiczenia, zgodnie z załącznikiem Nr 11 do Jednolitego tła strategicznego do ćwiczeń w Siłach Zbrojnych RP (dokument niejawnny), w tym akcentować przedsięwzięcia zapewniające realizację zadań na rzecz Sił Zbrojnych RP oraz zadań wsparcia państwa-gospodarza realizowanych na rzecz wojsk sojusznicznych,

- e) w trakcie planowania i realizacji ćwiczeń szczególną uwagę należy zwracać na ograniczenia dotyczące ochrony informacji niejawnych w ramach współdziałania między elementami Sił Zbrojnych RP a Ministerstwem, jednostkami i przedsiębiorcami.

5. Zasady organizacji i prowadzenia zajęć praktycznych

5.1 Ustalenia ogólne:

- a) niniejsze ustalenia należy wykorzystywać podczas realizacji szkolenia w formie zajęć praktycznych, w szczególności w zakresie określania charakteru ćwiczeń, metodycznych zasad ćwiczeń, sposobu ich przygotowania, prowadzenia i omawiania oraz zasad organizacji pracy zespołu autorskiego i kierownictwa ćwiczenia,
- b) w planowaniu szkolenia obronnego główny wysiłek należy skupić na szkoleniu prowadzonym w formie zajęć praktycznych, z zachowaniem zasady, że ćwiczenia obronne oraz treningi i gry są zasadniczymi formami szkolenia, zapewniającymi nabywanie i doskonalenie umiejętności niezbędnych do wykonywania zadań obronnych,
- c) należy przyjąć zasadę stopniowego dochodzenia do najważniejszych przedsięwzięć szkoleniowych z uwzględnieniem kolejności:
 - zajęcia teoretyczne,
 - gry, treningi,
 - ćwiczenia,
- d) na etapie planowania, organizacji i prowadzenia zajęć praktycznych należy uwzględniać strukturę i podział kompetencji w ramach systemu kierowania bezpieczeństwem narodowym oraz obowiązujące procedury w zakresie współdziałania organów administracji publicznej z ćwiczącymi strukturami wojskowymi przy realizacji zadań obronnych,
- e) na potrzeby organizowania i prowadzenia ćwiczeń obronnych należy wykorzystywać, jako dokument pomocniczy, jednolite tło strategiczne do ćwiczeń w Siłach Zbrojnych RP, zawierający ustalenia i informacje umożliwiające, po odpowiednim przystosowaniu, opracowywanie ogólnych i szczegółowych założeń scenariuszy oraz sytuacji wyjściowych do kompleksowych i działowych ćwiczeń obronnych oraz treningów i gier,

- f) umiejętności kierowania realizacją zadań obronnych w DAR będących we właściwości Ministra należy doskonalić poprzez przeprowadzanie ćwiczeń działowych stosując zasadę, o której mowa w lit. c,
- g) poprzez organizację ćwiczeń kompleksowych DAR będących we właściwości Ministra należy zgrywać system obronny i tworzyć w tym zakresie warunki najbardziej zbliżone do rzeczywistych, umożliwiające wszechstronne i pełne sprawdzenie zdolności do realizacji zadań w wyższych stanach gotowości obronnej państwa i w czasie wojny,
- h) cel oraz ogólny charakter (temat) ćwiczeń powinien wynikać z miejsca i roli DAR będących we właściwości Ministra w systemie obronnym państwa oraz funkcjonalnego ich przeznaczenia i zmierzać do sprawdzenia i weryfikacji przyjętych rozwiązań formalno-prawnych i organizacyjnych oraz obowiązujących procedur działania, a także dokonania oceny współdziałania Ministerstwa, jednostek i przedsiębiorców realizujących zadania obronne,
- i) celami ćwiczenia kompleksowego w szczególności powinny być:
- wszechstronne zgrywanie, w miarę możliwości, w pełni rozwiniętego systemu kierowania obronnością,
 - zharmonizowanie działania ćwiczących struktur organizacyjnych,
 - doskonalenie płaszczyzn współdziałania w realizacji zadań obronnych oraz nawyków w kierowaniu podległymi strukturami organizacyjnymi,
- j) w związku z poszerzeniem zakresu sprawdzanych elementów praktycznego działania podczas kontroli kompleksowych wykonywania zadań obronnych, i tym samym integrowaniem przedmiotowych kontroli z ćwiczeniami obronnymi, w planach szkolenia obronnego Ministerstwa na dany rok w terminie zgodnym z terminem kontroli kompleksowej należy planować ćwiczenie kompleksowe DAR, w ramach którego dokonane zostanie praktyczne sprawdzenie i weryfikacja przyjętych rozwiązań organizacyjnych i procedur działania, w tym koordynacja i zdolność współdziałania podmiotów realizujących zadania obronne w DAR będących we właściwości Ministra,

- k) dla przedsięwzięć szkoleniowych prowadzonych wspólnie z Siłami Zbrojnymi RP przyjmować należy cele zapewniające określenie miejsca i roli współpracy cywilno-wojskowej podczas prowadzenia operacji obronnej oraz w warunkach współczesnych zagrożeń bezpieczeństwa państwa, w szczególności obiegu informacji pomiędzy DAR będącymi we właściwości Ministra a elementami dowodzenia Sił Zbrojnych RP i administracji wojskowej,
- l) kierowanie ćwiczeniem powinno być realizowane osobiście przez Ministra bądź inną osobę z Kierownictwa Ministerstwa upoważnioną do działania w jego imieniu,
- m) ćwiczenia obronne należy prowadzić w miejscach (rejonach, obszarach) przewidywanego działania ćwiczących, z uwzględnieniem pracy w zapasowych miejscach pracy ćwiczących grup operacyjnych Ministerstwa, jednostek i przedsiębiorców,
- n) czas trwania ćwiczeń obronnych powinien wynikać z zakładanych celów oraz przyjętych rozwiązań organizacyjnych.

5.2 Tematy ćwiczeń powinny wynikać z:

- a) przeznaczenia ćwiczących struktur organizacyjnych i zadań szkoleniowych określonych przez koordynatora szkolenia na ustalony okres szkoleniowy,
- b) założeń wynikających ze strategii narodowych i dokumentów normatywnych,
- c) miejsca, roli oraz zadań ćwiczących w strukturze podsystemu niemilitarnego,
- d) poziomu indywidualnego oraz zespołowego wyszkolenia ćwiczących w dziedzinie przygotowania i prowadzenia działań przewidywanych do realizacji w warunkach zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny,
- e) najnowszych poglądów dotyczących przygotowania i prowadzenia działań przez podsystem niemilitarny,
- f) doświadczeń, wniosków i zaleceń z ćwiczeń przeprowadzonych w przeszłości, wniosków i zaleceń wynikających z prowadzonych kontroli wykonywania zadań obronnych.

5.3 Cele i formy ćwiczeń:

- a) cele szkoleniowe ćwiczeń powinny:
 - wynikać z ich tematów, potrzeb i wymagań stawianym ćwiczącym,
 - odzwierciedlać potrzeby praktycznego doskonalenia i rozwijania metod, sposobów realizacji założeń (konceptji) przygotowań obronnych oraz słuszności przyjętych rozwiązań strukturalno-organizacyjnych,

- b) cele należy formułować w sposób usystematyzowany, przestrzegając zasady stopniowania trudności i kolejności:
 - uczyć,
 - doskonalić,
 - zgrywać,
 - sprawdzać,
 - badać,
- c) formy ćwiczeń należy dobierać z uwzględnieniem:
 - aktualnego stanu przygotowań obronnych w DAR będących we właściwości Ministra,
 - ciągłości procesu szkoleniowego,
 - fluktuacji kadr, w szczególności kadry kierowniczej,
 - oceny poziomu wyszkolenia ćwiczących,
 - zakładanych celów szkoleniowych,
- d) skład uczestników poszczególnych ćwiczeń zależy przede wszystkim od ich formy, tematu, celów oraz planowanych do realizacji zagadnień szkoleniowych, a także możliwości finansowych Ministerstwa i podmiotów ćwiczących.

5.4 Sprawozdanie i omówienie ćwiczeń:

- a) ocena i omówienie ćwiczenia powinno zawierać rzetelną ocenę ćwiczących oraz określać kierunki dalszego szkolenia obronnego,
- b) w celu uzyskania wiarygodnych informacji z całego procesu organizacji i prowadzenia ćwiczenia należy przyjąć system analityczno-sprawozdawczy zawierający sprawozdanie wstępne i końcowe z ćwiczenia oraz omówienie wstępne i szczegółowe ćwiczenia,
- c) sprawozdanie wstępne z ćwiczenia jest pierwszym oficjalnym, pisemnym dokumentem składanym po zakończeniu ćwiczenia, który kierownik ćwiczenia kieruje do Ministra,
- d) sprawozdanie końcowe z ćwiczenia jest opracowywane przez sztab kierownika ćwiczenia i kierowane do Ministra,
- e) omówienie ćwiczenia polega na oficjalnym ustosunkowaniu się kierownika ćwiczenia i jego zastępców oraz ćwiczących do stopnia osiągnięcia założonych w ćwiczeniu celów i stopnia realizacji zagadnień szkoleniowych,

- f) omówienie zawiera ocenę aktualnego stanu wyszkolenia ćwiczących (osiągnięcia i niedociągnięcia), co pozwala określić kierunki dalszego doskonalenia zasad oraz procedur realizacji zadań obronnych,
- g) omówienie musi cechować konkretność oraz obiektywność oceny ćwiczących i bezkompromisowe ujawnianie niedociągnięć,
- h) omówienie wstępne przeprowadza się bezpośrednio po zakończeniu ćwiczenia, a omówienie szczegółowe w ciągu 30 dni po zakończeniu ćwiczenia,
- i) w omówieniu szczegółowym biorą udział wszyscy, którzy pełniąc kierownicze funkcje decydowali o osiągnięciu celów ćwiczenia i zrealizowaniu zagadnień szkoleniowych oraz mają kompetencje służbowe, aby po wysłuchaniu uwag kierownika ćwiczenia określić sposób usunięcia niedociągnięć.

6. Ustalenia końcowe

- 6.1 Dokumentację szkoleniową należy prowadzić zgodnie z pkt. 4.5 Wytycznych do szkolenia obronnego w DAR gospodarka morską, rybołówstwo oraz żegluga śródlądowa w 2016 roku, zwanych dalej „Wytycznymi na 2016 r.”.
- 6.2 Środki finansowe na szkolenie obronne należy wydatkować w sposób racjonalny zgodnie z zarządzeniem Nr 6 Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 23 maja 2016 r. w sprawie wprowadzenia do stosowania Wytycznych w sprawie finansowania zadań na rzecz obronności państwa (Dz. Urz. MGiŻŚ poz. 5).
- 6.3 Sprawozdawczość z realizacji szkolenia obronnego należy prowadzić zgodnie z załącznikiem nr 4 do Wytycznych na 2016 r.
- 6.4 Projekty rocznych planów szkolenia Ministerstwa należy przysyłać, celem uzgodnienia z Ministrem Obrony Narodowej, na adres Departamentu Strategii i Planowania Obronnego MON, nie później niż do 15 grudnia roku poprzedzającego ich realizację.
- 6.5 Projekty rocznych planów szkolenia jednostek należy uzgadniać zgodnie z § 13 ust. 3 pkt 2 rozporządzenia, uwzględniając przy tym poprawność planowania przedsięwzięć zapewniających realizację głównych kierunków szkolenia wytyczonych przez Ministra.
- 6.6 Projekty planów szkolenia przedsiębiorców uzgadniają kierownicy jednostek, według właściwości.